

Aan de staatssecretaris van Sociale
Zaken en Werkgelegenheid
Mevr. drs. J. Klijnsma
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum
4 maart 2009

Uw kenmerk

Ons kenmerk
Rfv 2009-0000100298

Inlichtingen bij
Gerlant Kooistra

Doorkiesnummer
(070) 426 7246

Bijlagen

Onderwerp
Actualisatie verdeelmodellen Wet werk en
bijstand

Geachte staatssecretaris Klijnsma,

Als uitwerking van de aanbevelingen die in de evaluatie van de Wet werk en bijstand (Wwb)¹ zijn gedaan is er onderzoek gedaan naar mogelijke verbeteringen van het verdeelmodel van het inkomensdeel van de Wwb. De Raad voor de financiële verhoudingen is ambtelijk bij dit onderzoek betrokken geweest. Onderzocht is of de wijze waarop de lokale arbeidsmarkt in het verdeelmodel is verwerkt voor verbetering vatbaar is en in hoeverre andere suggesties (bijvoorbeeld m.b.t. de maatstaf “huurwoningen”) daarbij kunnen worden meegenomen. Verder zijn de mogelijkheden om de stabiliteit van de uitkomsten verkend. Tot slot is gekeken naar verbetermogelijkheden voor het werkdeel.

Hoewel de Raad de afgelopen jaren vaak heeft geadviseerd over de Wet werk en bijstand – voornamelijk het verdeelmodel van het inkomensdeel – en zijn standpunten daardoor duidelijk zijn, wil hij toch graag reageren op het verrichte onderzoek. Dit is om twee redenen. Ten eerste wil de Raad zijn standpunten bij u persoonlijk voor het voetlicht brengen, omdat u per 18 december jl. bent aangetreden als de nieuwe staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Ten tweede verwacht de Raad dat in de komende jaren de bijstand onder druk zal komen te staan als gevolg van de

¹ AEF i.s.m. Ape, Evaluatie verdeelmodel Wet Werk en Bijstand, 28 Januari 2008

financiële en economische crisis. Voordat daardoor de discussie over de verdeling van de middelen voor de bijstand alle kanten op gaat, zet de Raad graag zijn eerder geformuleerde uitgangspunten op een rij.

1.

Terugblik advisering Raad voor de financiële verhoudingen

Het verdeelmodel van het inkomensdeel wordt jaarlijks geactualiseerd en is in de afgelopen jaren vele malen aangepast. De Raad voor de financiële verhoudingen is vanaf het begin betrokken bij de vormgeving en werking van het objectieve verdeelmodel. De Raad heeft zich vaak kritisch uitgesproken over de werking van het verdeelmodel. In zijn advies naar aanleiding van de evaluatie heeft hij echter geconstateerd dat een ander verdeelmodel, geschoeid op een andere methodologie, waarschijnlijk ook zal leiden tot herverdeeleffecten en vraagtekens over de plausibiliteit.

De keuze van uw voorganger om met een meerjarige aanvullende uitkering onacceptabele risico's die gemeenten kunnen lopen doordat de verdeling niet optimaal werkt, af te dekken, heeft de Raad ondersteund. De Raad heeft verder aangegeven dat de mogelijkheden voor verbetering van het verdeelmodel die in de evaluatie aan de orde kwamen, moeten worden onderzocht. Dat is wat nu is gebeurd. Tevens heeft de Raad de suggestie gedaan om te onderzoeken in hoeverre het meewegen van de werkelijke aantallen bijstandsontvangers de plausibiliteit van het model vergroot. Deze vorm van kostenoriëntatie is door uw voorganger van de hand gewezen. Tot slot heeft de Raad er altijd voor gepleit om alleen aanpassingen te plegen op het verdeelmodel als deze leiden tot evidente verbetering van de verdelende werking.

2.

Aanbevelingen over het inkomensdeel

Uit het onderzoek blijkt dat de vervanging van de wijze van meten van de arbeidsmarktfactoren op dit moment niet zal leiden tot een substantiële verbetering van het model. Dat betekent naar mening van de Raad dat het verdeelmodel nu niet gewijzigd moet worden. Wel adviseert hij om de optie te bewaren om in een later stadium mogelijk wel toe te passen. De toepassing kan dan opnieuw worden beoordeeld, eventueel in samenhang met de eerste uitkomsten naar aanleiding van de uitkomsten van de toepassing van de meerjarige aanvullende uitkering.

De uitkomsten van het onderzoek naar de wijze van vergroten van de stabiliteit geven eveneens geen aanleiding om op dit moment het model aan te passen. Bij het vergroten van de stabiliteit van het verdeelmodel gaat het om een fundamentele keuze. Het is een heroverweging van de uitgangspunten van het inkomensdeel; het vergroten van de stabiliteit zal

waarschijnlijk ten koste gaan van de actualiteit. Voor de Raad voor de financiële verhoudingen is het van belang dat het vergroten van de stabiliteit niet ten koste gaat van de plausibiliteit van het verdeelmodel. En ook hiervoor geldt: alleen doen als het gaan om een evidente verbetering.

3.

Aanbevelingen over het werkdeel

In het onderzoek wordt tevens gekeken naar de verdeling van het werkdeel. In het objectieve verdeelmodel hebben de gewichten van twee van de vier verdeelkenmerken een negatief teken. Positieve objectieve budgetten kunnen hierdoor niet worden gegarandeerd. Doordat de verdeling tot 2011 gedeeltelijk rekening houdt met een historisch aandeel, is het feitelijk budget voor gemeenten met een negatief objectief budget wel positief. Bij volledig objectieve budgettering zijn negatief voorspelde budgetten echter niet gewenst.

Een herschatting van gewichten met een restrictie voor negatieve uitkomst actualiseert het model en maakt de kans op negatieve en kleine budgetten kleiner. Er zijn natuurlijk wel herverdeeleeffecten, met winnaars en verliezers. Het beeld ontstaat dat gemeenten met een laag budget per bijstandsontvanger meer budget gaan ontvangen en gemeenten met een hoog budget er op achteruit zullen gaan, waardoor de uitkomsten beter aansluiten bij de veronderstelde behoefte. De herverdeeleeffecten zijn qua omvang relatief beperkt.

Herschating van de gewichten levert een duidelijke verbetering op in de uitkomsten van het model omdat er minder kans is op negatieve en kleine budgetten. Dit – en het feit dat het werkdeel de afgelopen jaren niet is geactualiseerd, maar het inkomensdeel steeds wél – biedt volgens de Raad voldoende reden voor het toepassen van de herschatting voor de verdeling van 2010 en verder.

4.

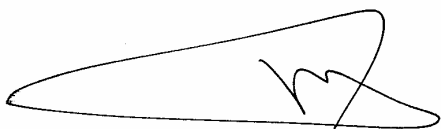
Eenmalige dempingsregeling

Voor de verdeling van 2009 is gebruik gemaakt van een eenmalige dempingsregeling.² Voor de dempingsregeling is gekozen omdat de verdeling voor 2009 pas laat in 2008 aan de gemeenten kenbaar kon worden gemaakt en er sprake was van herverdeeleeffecten. De dempingsregeling is een correctie op de verdeling in aanvulling op de ex ante correctie. De Raad vindt een dergelijke stapeling van correctiemechanismen op de uitkomst van de verdeling ongewenst. Op

² Brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, d.d. 18 november 2008, Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 30 545, nr. 68

deze manier wordt het zicht op de werking van het verdeelmodel
versluierd. Wanneer het verdeelmodel als “goed” of “goed genoeg” wordt
beoordeeld zijn eventuele herverdeeleffecten beoogd, en moeten
gemeenten het voor dat geld kunnen doen.

De Raad voor de financiële verhoudingen,

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, sweeping loop on the left and a more complex, angular shape on the right.

Mr. M.A.P. van Haersma Buma, voorzitter

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized 'B' on the left and a long, horizontal stroke extending to the right.

Dr. C.J.M. Breed, secretaris